

UZASADNIENIE

Potrzeba zawarcia Umowy

Dotychczas w stosunkach między Rzeczpospolitą Polską a Królestwem Marokańskim brak było formalno-prawnej podstawy do przekazywania osób skazanych celem odbycia kary w państwie ojczystym skazanego. W stosunkach prawnych z Marokiem obowiązuje Umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Królestwem Marokańskim o pomocy prawnej w sprawach cywilnych i karnych, sporządzona w Warszawie dnia 21 maja 1979 r. (Dz. U. z 1983 r. Nr 14, poz. 69 i 70), jednakże nie reguluje ona kwestii przekazywania osób skazanych z terytorium jednego państwa do drugiego.

Zawarciem Umowy o przekazywaniu osób skazanych zainteresowane były obie Strony. Umowa, określając zasady wzajemnego przekazywania skazanych, tworzy formalno-prawne podstawy do powrotu skazanych obywateli polskich do kraju. Wydaje się to szczególnie istotne z uwagi na trudne warunki odbywania kary pozbawienia wolności w Królestwie Marokańskim.

Przekazywanie osób skazanych

Umowa będzie miała zastosowanie do obywateli jednego państwa, którzy na terytorium drugiego państwa zostali skazani na karę pozbawienia wolności. Przekazanie ich do kraju ojczystego ma służyć ułatwieniu ich resocjalizacji. Istotną gwarancję praw skazanego przewiduje ust. 2 art. 2, który nakłada na państwo skazania obowiązek informowania odbywającego karę o treści Umowy, tak by mógł on podjąć decyzję o możliwości skorzystania z instytucji w niej uregulowanych.

Warunki, których spełnienie jest niezbędne dla przekazania skazanego określa art. 3. Wprowadza on przede wszystkim zasadę podwójnej karalności czynu stanowiącego podstawę skazania (punkt 1) oraz zasadę zgody skazanego na przekazanie (punkt 4). Postanowienie art. 3 pkt 5 przewiduje minimalny okres kary, jaki powinien pozostać skazanemu do odbycia, aby można było przekazać go do kraju ojczystego. Okres ten wynosi 9 miesięcy, z tym że w wyjątkowych wypadkach Strony mogą uzgodnić przekazanie również wtedy, gdy okres kary pozostałej do odbycia jest krótszy niż 9 miesięcy (zdanie 2 pkt. 5 art. 3).

Artykuł 4 Umowy określa przyczyny odmowy przejęcia wykonania. Przyczyny te zostały podzielone na obligatoryjne, tj. takie, których zaistnienie bezwzględnie wyłącza

przekazanie skazanego. Do przyczyn takich należy dokonanie oceny przez państwo wezwane, że przekazanie naruszałoby porządek publiczny tego państwa, suwerenność lub bezpieczeństwo. Taka formuła pozwoli na odmowę przejęcia np. w wypadkach przestępstw politycznych czy skazania przez sąd szczególny. Obligatoryjną przesłanką odmowy jest także przedawnienie.

Artykuł 4 ustęp 2 przewiduje natomiast fakultatywne przesłanki odmowy, tj. takie, których zaistnienie może stanowić podstawę odmowy przekazania. Należy do nich np. nieuregulowanie wobec państwa skazania przez skazanego zobowiązań finansowych wynikających ze skazania lub zaistnienie powagi rzeczy osądzonej (wniosek dotyczy skazania za czyny prawomocnie osądzone w państwie wykonania).

Artykuły 5 –11 Umowy regulują kwestie proceduralne.

Artykuł 5 określa tryb porozumiewania się. Wnioski winny pochodzić od ministra sprawiedliwości i być przekazywane ministrowi sprawiedliwości drugiej Strony.

Przepisy art.6 – 7 normują formę wniosku i określają niezbędne załączniki. Wśród tych przepisów należy zwrócić uwagę na art. 7 ust. 1 lit. c, który należy rozumieć w ten sposób, że niezbędne jest załączenie informacji dotyczących przepisów o możliwości warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Istotny z punktu widzenia praktycznego jest przepis art. 9 Umowy, który zwalnia wszystkie dokumenty przekazywane w ramach tej Umowy z obowiązku legalizacji.

Artykuł 10 Umowy wprowadza obowiązek tłumaczenia dokumentów na język francuski.

Zasady ponoszenia kosztów stosowania Umowy przewiduje art. 11. Zgodnie z tym przepisem koszty te ponosi państwo wykonania orzeczenia, z wyjątkiem kosztów powstałych wyłącznie na terytorium państwa skazania. Regulacja ta w pełni odpowiada normie zawartej w art. 17 Europejskiej konwencji o przekazywaniu osób skazanych z dnia 21 marca 1983 r., której Polska jest stroną od dnia 1 marca 1995 r. Ewentualne koszty związane z przekazywaniem obywateli polskich do kraju nie pociągną za sobą istotnego obciążenia finansowego państwa.

Dążenie do zbliżenia postanowień Umowy do standardów europejskich, związanych z instytucją przekazywania skazanych, doprowadziło do ustalenia skutków przekazania, w tym zasad wykonywania kary po przejęciu (art. 12 – 17).

Art. 13 ust. 1 statuuje zasadę związania państwa wykonania ustaleniami stanu faktycznego oraz rodzajem i wymiarem kary, z zastrzeżeniem jednak ust. 2 tego artykułu. Przepis ust. 2 pozwala polskiemu sądowi na przekształcenie kary, tak aby jej rodzaj i wymiar odpowiadał polskiemu systemowi prawnemu. Niedopuszczalne jest jednak takie przekształcenie, w efekcie którego skazany znalazłby się w sytuacji mniej korzystnej od tej, w jakiej by się znajdował w państwie skazania. Przepis ten w istocie swojej stanowi przejęcie zasad wynikających z art.10 Europejskiej konwencji o przekazywaniu osób skazanych.

W art. 13 ust. 3 wprowadzona została zasada, że wykonanie kary po przejęciu podlega przepisom państwa wykonania. Państwo skazania zachowuje jednak wyłączną jurysdykcję w zakresie zmiany orzeczenia (art.17).

Gwarancją praw skazanego jest wprowadzenie zasady zaliczania na poczet kary w państwie wykonania okresu pozbawienia wolności skazanego w państwie skazania.

Istotne znaczenie ma zapis art. 18, który przewiduje że Umowę stosuje się również do orzeczeń wydanych przed jej wejściem w życie.

Art. 19 reguluje kwestię wymiany poglądów dotyczących stosowania umowy, spotkań ekspertów i rozstrzygania sporów dotyczących interpretacji lub stosowania Umowy.

Przepisy końcowe Umowy (art. 20 – 21) regulują problematykę tymczasowego stosowania Umowy, wejścia Umowy w życie i jej wypowiedzenia. Z uwagi na przedstawioną przez stronę marokańską informację o długotrwałej procedurze związanej z ratyfikacją Umowy, co potwierdza dotychczasowa praktyka w stosunkach polsko-marokańskich (np. od podpisania umów o popieraniu i wzajemnej ochronie inwestycji oraz o transporcie morskim do ich wejścia w życie upłynęło 5 lat, zaś w przypadku umowy o międzynarodowych przewozach drogowych okres ten wyniósł 15 lat), strony zdecydowały o wprowadzeniu zasady tymczasowego stosowania Umowy (możliwość taką przewiduje art. 25 Konwencji Wiedeńskiej z dnia 23 maja 1969 r. o prawie traktatów). Oznacza to więc, iż mimo braku ratyfikacji przez Strony, Umowa będzie mogła być stosowana już od chwili podpisania, co jest korzystne dla obywateli polskich odbywających karę pozbawienia wolności w Maroku.

Obydwie strony bazowały w trakcie rokowań na tekście Europejskiej konwencji o przekazywaniu osób skazanych. Uznając, że tekst tej konwencji w języku polskim opublikowany w Dzienniku Ustaw stanowi oficjalne tłumaczenie konwencji z języka francuskiego, strona polska przejęła do tekstu umowy dwustronnej sformułowania zawarte w konwencji.

Skutki i tryb związania się Umową:

W zakresie skutków prawnych Umowa umożliwi wprowadzenie procedury przekazywania skazanych do Polski z Królestwa Marokańskiego, jak i z Polski do Królestwa Marokańskiego.

W związku z tym, że Umowa zawiera przepisy samowykonalne, nie będzie zachodziła konieczność dokonywania zmian prawa wewnętrznego, bowiem będzie mogła ona być stosowana bezpośrednio, mając pierwszeństwo przed ustawą z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (art. 91 ustęp 1 i 2 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.).

Jeśli chodzi o skutki społeczne, Umowa przyczyni się do lepszej resocjalizacji skazanego przez zapewnienie mu odbywania kary w państwie ojczystym.

Biorąc pod uwagę określone w Umowie warunki przekazywania (zwłaszcza minimalny okres kary pozostałej do odbycia) oraz czas trwania procedury przekazania, przepisy Umowy mogą w chwili obecnej znaleźć zastosowanie do dwóch (na sześciu) obywateli polskich odbywających karę pozbawiania wolności w Maroku.

Umowa nie wywrze skutków gospodarczych i politycznych.

Umowa podlega w Polsce ratyfikacji w trybie art. 89 ust. 1 pkt 2 i 5 Konstytucji RP i art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz. U. Nr 39, poz. 443), bowiem dotyczy wolności, praw i obowiązków obywatelskich określonych w Konstytucji (art. 41, art. 42 i art. 52 Konstytucji) oraz spraw uregulowanych w ustawie – Kodeks postępowania karnego.